

- l) aki valamely letartóztatási helyről megszökött;
 m) aki a szolgálatot teljesítő csendőrt meg-
 támadja vagy veszélyesen fenyegeti;
 n) aki mint elővezetendő egyén az elővezetésnek
 ellenszegül, az őt elővezető csendőr rendelkezéseit nem
 teljesíti, vagy szökési kísérletet tesz.

204. Tettekapásnak tekintendő:

- a) Ha valaki a tettest vagy részt a bűncselek-
 ményen rajta éri;
 b) ha a csendőr, mint szemtanu vagy szemtanu
 által figyelmeztetve a tettest vagy részt azonnal a
 bűncselekmény elkövetése után elfogta vagy üzőbe vette.

35. §.

Elővezetésre és elfogásra vonatkozó különös szabályok.

205. Az elővezetés tulajdonképeni elfogás nélkül, az elővezetendő egyén kímélésével és mindannak mellő-
 zésével foganatosítandó, ami az illető egyén előállításá-
 nak biztosítására nem okvetlenül szükséges. Az előveze-
 tendő egyénnek őrizetbe vétele a következő szavakkal
 adandó tudtára:

„A törvény nevében őrizet alá veszem és felszólí-
 tom hogy a (megnevezendő) hatósághoz engem köves-
 sen“. Ezen szavakat lehetőleg az elővezetendő által ér-
 tett nyelven is ismételni kell. Egyidejűleg az előveze-
 tendőt az általa tanusítandó magatartásra nézve is ki
 kell oktatni.

„Elfogás“ és „Elővezetés“ között szigorú meg-
 különböztetést kell tenni. Az elővezetendőt nem szabad
 megbilincselni, megszökése esetén nem szabad ellene
 fegyvert használni és az is megengedendő neki, hogy
 saját költségén a kísérő csendőrrel együtt kocsit, vas-
 utat vagy hajót vegyen igénybe, általában személyes
 szabadsága nem korlátozandó nagyobb mérvben, mint
 az a cél elérése szempontjából szükséges. A kellő elő-
 vigyázatot azonban elővezetések alkalmával sem szabad
 szem elől téveszteni.

Ha az elővezetés alatt a jelen utasítás 203. pont
 n) alpontjában felsorolt körülmények beállanak, akkor

az elővezetett egyén elfogandó és vele azontúl mint elfogottal kell bánni.

206. Az elfogás a következő szavak használatával foganatosítandó: „A törvény nevében foglyom”. E szavak, ha az illető magyarul nem ért, az illető által értett nyelven is ismétlendők.

Az elfogott egyén személyes szabadságában teljesen, illetve oly mérvben korlátozandó, amint azt a csendőr az illető előállításának biztosítása vagy megszökésének megakadályozása céljából szükségesnek látja.

Felhívásra vagy megkeresésre foganatosítandó elővezetésnél és elfogásnál a személyazonosság megállapítására különös gondot kell fordítani. Az elővezetést vagy elfogást elrendelő hatósági határozat vagy bírósági végzés az elővezetendőnek vagy elfogandónak tudtára adandó.

207. Ha valakinek elfogása vagy elővezetése végett a csendőrséghez magánosoktól vagy oly hivataloktól érkeznek távirati vagy távbeszélő megkeresés, akik, illetve amelyek ily felhívásra nincsenek feljogosítva, a szökésben levő egyén őrizetbe veendő ugyan, de a megkereső hivataltól, illetve ha magánosok kérték az elővezetést vagy elfogást, az ottani hatóságtól táviratilag vagy távbeszélőn meg kell kérdezni, vajjon a távirat vagy megkeresés tényleg tőlük ered-e és hogy az őrizetben levő egyén elleni feljelentésben foglaltak a valóságnak megfelelnek-e? Igenlő esetben a gyanúsítottal szemben a jelen utasítás határozványai szerint úgy kell eljárni, mintha azt a csendőrség saját kezdeményezéséből fogta volna el vagy vezette volna elő. Ha az őrs a megkeresésre 24 órán belül választ nem kap, úgy az eset további intézkedés végett távirón vagy távbeszélőn a legközelebbi kir. járásbiróságnak azonnal bejelentendő annak kiemelésével, hogy a gyanúsított őrizet alatt áll.

Ha valamely bűncselekmény elkövetésével gyanúsított egyént magánszemély vagy községi előljáróság ad át a csendőrségnek, ez utóbbi köteles megállapítani, hogy az átadott egyén elfogása vagy elővezetése indokolt-e, ha igen, akkor azt foganatosítja, ellenkező eset-

ben az illetőt szabadon bocsátja és ha az átadás nem az örsön történt volna, erről a csendőr az örsparancsnoknak jelentést tesz.

Ha az átvett egyénen külerőszak nyomai látszanak vagy az ellene elkövetett ily sérelmek miatt panasz-kodik, úgy erről az átvevő hatóságnak vagy bíróságnak jelentést kell tenni.

208. Ha közhivatalban vagy közszolgálatban álló, illetve magánvállalatnál alkalmazott oly egyénnek elfogása vagy elővezetése eszközlendő, akinek rögtöni helyettesítése a közbiztonság vagy más közérdek szempontjából szükséges, akkor az illetőnek közvetlen feljebbvalója a szükséges helyettesítés iránti intézkedés céljából még az elfogás vagy elővezetés foganatosítása előtt arról értesítendő és a helyettesítés megtörténteig csak a megszökés meggátlására szükséges intézkedések teendők meg. Ily egyének lehetnek: vasutaknál, gőzhajóknál, bánya-, luta-, hengermű-, gőzgép- vagy gyárüzemnél alkalmazottak, illetve ilyen munkások; állami vagy községi, egészségügyi, köz- vagy magánerdészeti szolgálatban álló egyének stb.

Ha az ilyen egyén feljebbvalójának előzetes értesítése a késedelemből származható veszély miatt meg nem történhetik, akkor az elfogás vagy elővezetés céljából való őrizetbe vétel ugyan azonnal foganatosítandó, de erről egyuttal az illető feljebbvalója is rögtön értesítendő. Ha az elfogottnak vagy elővezetendőnek szolgálati helyéről való elővezetése a közérdek vagy közbiztonság veszélyeztetésével járna, (pld. egy pályaőrnél) akkor elővezetésével addig kell várni, míg helyettesítése iránt intézkedés történik.

209. Az elővezetett és elfogott egyének rendszerint az örsparancsnoksághoz, illetve, ha az elővezetés vagy elfogás felhívásra történt, a felhívó bírósághoz vagy hatósághoz kísérendők.

210. A csendőr az általa elővezetett és elfogott egyént saját kezdeményezéséből szabadon nem bocsáthatja. Kivételt képez azon eset, ha:

1. kétséget kizárólag kiderül, hogy a felhívás folytán elfogott vagy elővezetett egyén a felhívásban megjelölt egyénnel nem azonos;

2. azon egyén, ki csupán személyazonosságának megállapítása végett vétetett őrizetbe, személyazonosságát utóbb kétséget kizáró módon igazolta.

Mindezen esetekben a szabadonbocsátásról és annak okairól bevonulás után az őrsparancsnokságnak jelentés teendő.

Az őrsparancsnok a hozzá bekisért, elfogott vagy elővezetett egyént szabadon bocsátani köteles, ha:

a) kiderül, hogy a csendőr a bekisért egyént indok nélkül fogta el vagy vezette elő;

b) az elfogás vagy elővezetés oka már megszűnt (pld. a kihágáson tetten ért és azt a járőr figyelmeztetése dacára tovább folytatott egyénnek az őrsre való bekísérésével a kihágás folytatása meg lett akadályozva).

Ezen esetekben a szabadon bocsátás és annak oka a hatósághoz vagy bírósághoz teendő jelentésben felemlítendő.

Ha a csendőr valakinek pénzbüntetést helyettesítő szabadságvesztésbüntetés végrehajtása céljából való elővezetése iránt hivatik fel, vagy kerestetik meg, az elővezetés foganatosítását mellőzheti azon esetben, ha az elővezetendő elítélt a reá kiszabott pénzbüntetést a csendőr jelenlétében a községi előljáróságnál lefizeti vagy azt a csendőr jelenlétében a felhívó vagy megkereső bíróság vagy hatóság címére póstán feladja és a póstai feladó vevényt a csendőrnek átadja. Az előbbi esetben a pénzbüntetés lefizetése a megkereső vagy felhívó hatóságnak bejelentendő, utóbbi esetben pedig annak a póstai feladó vevény küldendő be.

211. Ha a csendőr által teljesítendő elfogás vagy elővezetés esetében az elfogandó vagy elővezetendő egyén oly beteg, hogy nem szállítható, vagy más, az elfogatást vagy elővezetést akadályozó és el nem hárítható körülmények merülnek fel, a csendőr a községi előljáróság útján gondoskodik arról, hogy az elfogandó vagy elővezetendő beteg egyén kellőképen őriztessék és bevonuláskor erről az őrsparancsnokságnak tegyen jelentést.

Ha azonban az elfogandó beteg egyén veszélyes gonosztevő, a csendőr a közvetlen őrizet céljából mellette marad és erről az őrsparancsnokságnak távirat, táv-

beszélő, vagy küldönc útján jelentést tesz. Az őrsparancsnok a hatóságnak jelentést tesz és a csendőr felváltása iránt intézkedik.

212. Az elfogott vagy elővezetendő egyén az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak mielőbb átadandó és 48 órán túl a csendőrség őrizetében nem tartható. Ha az ezen időn belül való átadást elháríthatatlan akadályok gátolnák, vagy ha az a még lefolytatandó nyomozás miatt nem volna lehetséges, úgy erre az illetékes bíróságtól vagy hatóságtól rövid uton engedélyt kell kérni, a késedelmes átadás oka pedig a feljelentésben, illetve tényvázlatban bejelentendő.

Az elfogott vagy elővezetett egyének átadására, átvételére, őrkíséretére és őrzésére vonatkozó szabályokat a jelen utasítás 81. §-a tartalmazza.

36. §.

A bilincs alkalmazása.

213. A megbilincselés az az elővigyázati, biztonsági, vagy kényszer intézkedés, midőn a csendőr az elfogott egyén kezeit bilincslánccal vagy ennek hiányában más alkalmas eszközzel összekötözi.

Az elfogott egyén ellen a csendőr vagy az őrsparancsnokság részéről bilincs csak akkor alkalmazható:

a) ha ellentállása másként meg nem törhető, illetőleg rakoncátlan magaviselete másként meg nem fékezhető;

b) ha a csendőr ellen erőszakos támadást intézett, vagy ilyennel veszélyesen fenyegetőzött;

c) ha szökéstől, vagy a fogolynak mások általi kiszabadításától tartani lehet és ez másképp meg nem akadályozható; ami különösen akkor állhat elő, ha a fogoly éjnek idején, erdőn, forgalmas utcákon vagy oly területen kísérendő, ahol a szökés a terepviszonyok által meg van könnyítve, vagy ahol közveszélyes egyének tartózkodnak;

d) ha lelkiállapota miatt saját magának vagy másnak biztonságára szükséges hogy ártalmatlanná tétessék.

214. A bilines alkalmazási módja a következő:

Egy ember megbilineselésénél a csendőr fegyverét szíjjánál fogva — a test felé — balkarjára akasztva, bal kezének hüvelykujjába a bilineslánc első karikáját beakasztja s a láncot a második karikáig marokba fogja olyképen, hogy a második karika szabadon maradjon. Ezután jobb kezének mutató- és hüvelykujjával a láncot végig simítva és kiegyenesítve olyképen fogja meg, hogy annak jobb vége jobb tenyerén feküdjön.

Ezután a bilines akként tétetik a megbilineselendő előrenyújtott jobbkezének csuklójára, hogy a lánc áthuzása után a második karika a hüvelykujj irányába essék. A lánc végei a jobb- illetve balkézben helyet cserélnek.

A megbilineselendőnek bal kezét ezután a jobb kéz csuklójára keresztbe reá fektetve, a lánc az első karikán is átfűzendő és annyira meghuzandó, hogy a kézfejek a lánchurkokból kihuzhatók ne legyenek.

Erre a lakatot a megfelelő láncszembe és az első karikába be kell akasztani és bezárni.

Az ily módon eszközölt megbilineselés után a lakat a kézcsuklók fölött van.

Két egyénnek egymáshoz való bilineselésénél hasonló eljárást kell követni azon eltéréssel, hogy a megbilineselendők közül az erősebbnek jobb kezéhez a gyengébbnek balkezét kell hozzáfűzni olyképen, hogy az összebilineselt kezek egymást kézfejükkel érintsék és a bilines második karikája a kézfejek között laponan feküdjék.

Három megbilineseltnek vagy két megbilineselt párnak összefűzésénél akként kell eljárni, hogy a fűzőláncot az első pár bilinesláncának második karikáján áthúzzuk, végső láncszemét pedig a harmadik egyén, illetőleg a második pár bilinesláncának második karikájához lakatoljuk. A fűzőláncnak a kézi bilines második karikáján való átesészását a fűzőlánc végén levő karika akadályozza meg.

Rakoncátlankodó vagy engedetlenkedő megbilineselendő egyén jobbkezét el kell kapni és ellenállását a második karikába befűzött bilinesláncnak a jobbkézre való ráhurkolásával kell megfékezni.

215. A bilincsnek oly módon való alkalmazása, mely a megbilincseltnak fölösleges fájdalmat, vagy éppen sérülést okoz, nevezetesen a bilincsláncnak a szükséges mérvén túl való megszorítása tilos. Hidegben a megbilincselte kezei lehetőleg betakarandók, hogy a fagyástól megóvassanak.

A bilincs alkalmazását illetve annak levételét a járőrvezető rendeli el és a járőrtárs foganatosítja. Bilincselés közben a járőrvezető megfelelő távolságban „kész“ helyzetbe vett fegyverrel oldalt állást foglalva, járőrtársát támadás ellen biztosítja és a megbilincselendő esetleges ellenszegülését megfékezi.

216. Egyedül szolgálatban álló csendőr csak akkor bilincseljen, ha községi közegek vagy megbízható egyének segítségével igénybevehető. Ha ily esetben segítség egyáltalán nem áll rendelkezésre és a bilincs alkalmazását elhalasztani nem lehet, úgy mindig a hátratett kezeket kell megbilincselni.

A cél elérése érdekében — ha szükséges — más esetekben is meg van engedve, hogy a kezek hátrabilincseltesse, továbbá az is, hogy fogolyőrzés alatt a fogoly valamely erre alkalmas tárgyhoz láncoltassék, ez utóbbi azonban úgy eszközözendő, hogy az a foglyot az ülésben és fekvésben vagy alvásban ne gátolja.

Aggok, nők és fiatalok megbilincselése a lehetőség szerint kerülendő.

A bilincs alkalmazásáról és annak okairól az őrsparancsnokságnak, illetőleg azon hatóságnak, amelyhez az illető bekisértetett, mindenkor jelentés teendő.

Kóborcigányok elfogás nélkül is mindenkor megbilincselhetők.

37. §.

Kényszerítő eszközök alkalmazása.

217. „Kényszerítő eszköz“ alatt erőszakos kézrátétel útján való megfogás, eltávolítás, valaminek cselekvésére vagy abbahagyására való kényszerítés, valamint erőszakos elszállítás értendő.

Ilyen kényszerítő eszköz alkalmazásának akkor van helye, ha olyan ellenállásra talál a csendőr, amely-

nek leküzdésére a fegyverhasználat még nem lenne indokolt, a megbilincselés pedig nem lehetséges, viszont azonban a csendőrnek sürgősen és hathatósan el kell bánnia az illetővel vagy illetőkkel.

A kényszerítő eszközök alkalmazásának sohasem szabad a csendőr és az illető egyén közötti dulakodássá fajulnia.

218. Oly esetekben, midőn az egy harmadik személy életének, testi épségének vagy vagyonának azonnali megmentése végett szükséges, továbbá verekedéseknél a verekedőknek másként nem eszközölhető azonnali szétválasztása végett, kivételesen meg van engedve, hogy a fegyvertusa vagy a kard markolata ütésre vagy lökésre használtassék.

Ha a menni vonakodó fogoly továbbszállítására sem kocsii, sem más alkalmas eszköz, vagy idegen egyének nem állanak rendelkezésre, meg van engedve, hogy a csendőr a foglyot karjainál fogva kényszerítse a továbbmenésre.

38. §.

Fegyverhasználat.

219. A szolgálatban álló csendőr fegyverét mindenki ellen használni köteles a következő esetekben:

1. Ha valaki a csendőrt erőszakosan megsérti, vagy őt támadással veszélyesen fenyegeti.

2. Ha a fegyverhasználat másnak élete, testi épsége, szabadsága vagy vagyona ellen intézett, azt nagy mérvben veszélyeztető és másként el nem hárítható jogellenes támadás elhárítására szükséges.

3. Ha egy felfegyverzett gonosztevő vagy alapos gyanuval terhelt egyén a fegyverhasználatlaltal fenyegető előzetes felszólítás dacára fegyverét le nem teszi, vagy védett helyzetéből előjönni vonakodik.

4. Oly ellentállás leküzdésére, mely fegyverhasználatlaltal való fenyegetés dacára a csendőr valamely fontos és halaszthatatlan szolgálati ténykedésének megakadályozását célozza, ha az ellentállás másként, mint fegyverhasználatlaltal le nem győzhető.

5. Ha valamely elfogott vagy elfogandó veszélyes

gonosztevő menekül, a fegyverhasználattal fenyegető rákiáltás ellenére meg nem áll és feltartóztatására más mód nincsen.

6. Ha valamely néptömeg, melynek feloszlata az illetékes hatósági személy által elrendeltetett vagy a közbiztonság helyreállítása illetve megóvása szempontjából szükségesnek látszik, a szétszálásra való felhívás, illetve fegyverhasználattal való fenyegetés dacára fel nem oszlik és a feloszlata másként, mint fegyverhasználat útján nem lehetséges.

7. Ha valaki különleges viszonyok között magát gyanussá teszi és a felhívásra kielégítő válasz nélkül elszalad.

220. Az 1. és 6. pontok alatt foglalt esetek kivételével a többi esetekben lőfegyvert csak akkor szabad használni, ha a lövés által ártatlan egyének élete közvetlenül veszélyeztetve nincsen.

Fegyverhasználat folytán megsérült egyének azonnal első segélyben és a lehető legsürgősebben orvosi segélyben részesítendőek.

A csendőr fegyverét a jelen §-ban lefektetett szabályok szerint önállóan használja és azért kizárólag ő felelős. Ha azonban a fegyver valamely csendőrségi előjáró parancsára használtatott, úgy azért csak a parancsot kiadott előjáró felelős.

A fegyverhasználati jog túlhágása vagy jogtalan fegyverhasználat miatt a csendőrt hadtörvényszék vonja felelősségre.

39. §.

A fegyverhasználati jog magyarázata.

221. A bevezető szavakhoz:

„*Szolgálatban álló*“ -nak a csendőr nemcsak akkor tekintendő, amidőn kivezenylés folytán szabályszerűen felszerelve külszolgálatot teljesít, hanem akkor is, ha a jelen utasítás 192. pontja értelmében — bár csak karddal is ellátva — szolgálattelag fellép, továbbá, ha belszolgálatban áll vagy szolgálattelag felszerelve utazik.

„*Csendőr*“ alatt minden csapatállományú, közbiztonsági szolgálat teljesítésére hivatott vagy kivezenyelt

rangosztályba nem sorolt havidíjas, altiszt és csendőr (próbacsendőr) értendő.

„*Fegyverét*“ alatt az értendő, hogy a csendőr csak a részére előírt illetve rendszeresített lő- és szálfegyvereket használhatja; más fegyver vagy védekező eszköz használata végső esetben meg van ugyan engedve, ez azonban nem a csendőrségi fegyverhasználat, hanem a jogos védelem fogalma alá tartozik és a jogos védelemre nézve fennálló törvények szerint bíráltatik el.

A csendőr fegyverét „*mindenki ellen*“, tehát kivétel nélkül minden katonai és polgári egyén ellen használhatja, aki arra a 219. pontban foglaltak szerint okot szolgáltat és pedig tekintet nélkül arra, hogy az illető egyént a területenkívüliség vagy mentelmi jog megilleti-e vagy sem.

A fegyver „*használata*“ alatt annak katonai módon való alkalmazása értendő. A karabély és ismétlőpisztoly lövésre, a kard vágásra és szúrásra, a szurony szúrásra szolgál. Ettől eltérő módon ezen fegyverek csak a 218. pont első bekezdésében foglalt esetekben használhatók.

A fegyver használatának lehető kimérettel kell történnie, ami alatt az értendő, hogy a csendőr életveszélyes sérülést lehetőleg ne okozzon. Másrészt azonban a fegyver alkalmazásának erélyesnek kell lennie, hogy az a kívánt cél elérését minden körülmények között biztossítsa. Gyenge vágás és szúrás, célzás nélkül vagy a levegőbe való lövés tiltva van.

A csendőr fegyverének használatára „*köteles*“, ha annak a 219. pontban előírt és a jelen §-ban részletezett összes előfeltételei fennforognak, mert a fegyverhasználati jog nemcsak a csendőr személyes védelmére, hanem az államhatalom, valamint az állampolgárok érdekeinek és törvényes jogainak védelmére is szolgál.

222. Az 1. ponthoz:

„*Csendőr*“ alatt nemcsak maga a fegyvert használó csendőr, hanem annak járőrtársa, vagy bármely szolgálatban álló csendőr is értendő.

Az „*erőszakos megsértés*“ fogalma alá csakis a tetteges bántalmazás tartozik. Ily bántalmazás történhetik szoros értelemben vett fegyverrel (puska, pisztoly,

kard, tör, stb.) vagy az életet vagy testi épséget veszélyeztető más eszközzel (vasvilla, bot, kés, fejsze stb.), puszta kézzel, vagy kővel való dobálással is. Csupán szóbeli megsértés, szidalmazás, káromlás stb. fegyverhasználatra nem jogosít.

A csendőr erőszakos megsértése esetén a fegyvert csakis az azt elkövetett egyén ellen szabad használni. Ha azonban a csendőrt egy ellenszegülő néptömeg egy vagy több tagja sérti meg erőszakosan és a tettet megállapítani nem lehet, úgy a fegyver a további erőszakos megsértés meggátlása végett az egész ellenszegülő néptömeg ellen használandó.

„*Támadással való veszélyes fenyegetés*“ alatt oly magatartást kell érteni, melynél fogva a körülmények mérlegelése után attól kell tartani, hogy a csendőr erőszakos megtámadása azonnal be fog következni. Ily magatartás pl. mikor valaki akár fegyverrel, akár más eszközzel vagy puszta kézzel is, de kétségtelenül támadó szándékkal a csendőrnek nekimegy, fegyverét ruházatát vagy fölszerelését megragadja, őt fegyverrel célbaveszi, ellene követ vagy más tárgyat dobásra vagy ütésre emel stb. A támadással való szóbeli fenyegetés fegyverhasználatra nem jogosít.

Támadással való veszélyes fenyegetésnek tekintendő az is, ha egy vagy több felfegyverzett egyén, illetve egy néptömeg láthatólag támadó szándékkal a csendőr ellen nyomul, a csendőr által meghatározott távolságban felhívás dacára meg nem áll és alaposan lehet tartani attól, hogy ezáltal a csendőr működőképességét akadályozni vagy személyes biztonságát veszélyeztetni fogja.

A fegyvert megtorlás gyanánt használni tilos. Ha tehát azon egyén, ki a csendőrt erőszakosan megsértette vagy támadással veszélyesen fenyegette, a további támadástól illetve fenyegetéstől önként elállott, ellene fegyvert használni nem szabad.

223. A 2-ik ponthoz:

Ezen pont a mindenkit, tehát a csendőrt is megillető jogos védelem esetét tartalmazza. Feltétele minden esetben a tettenkapás.

„*Másnak*“ alatt a csendőrön kívül mindenki értendő. Megjegyzendő, hogy a csendőr saját érdekében (pld. saját vagyonának védelmére) is jogosítva van a törvény által megengedett esetekben fegyvert használni, de ezen fegyverhasználat nem mint csendőrségi fegyverhasználat, hanem mint jogos védelem bíraltatik el.

„*Élet és testi épség ellen*“ való támadás alatt gyilkosság, szándékos emberölés, súlyos testi sértés és közveszélyű rongálás — „*Szabadság*“ elleni támadás alatt gyermekrablás, nőragadás és a személyes szabadság megsértése — „*Vagyon elleni*“ támadás alatt pedig a lopás, rablás, vagyonrongálás, gyújtogatás, és vízáradás okozása értendő.

Az életet, testi épséget, szabadságot, vagy vagyont „*nagy mérvben veszélyeztető*“ támadás alatt csak az itt felsorolt és büntettet képező oly cselekményeket kell érteni, melyek annak, aki ellen irányulnak olyan súlyos jogsérelemet (kárt vagy hátrányt) okoznak vagy okozhatnak, hogy ezen jogsérelem elhárítására vagy megszüntetésére bármily súlyos kimenetelű fegyverhasználat is indokoltnak tekinthető.

Ily támadás elhárítására tehát nem szabad fegyvert használni akkor, ha a felsorolt bűncselekmények elkövetésével a tettes által, bár büntettet képező módon, okozott vagy okozni szándékolt jogsérelem a fegyverhasználat súlyos voltával arányban nem áll. Ily esetek például kisebb értékű minősített lopás vagy vagyonrongálás, a személyes szabadság kisebb mérvű megsértése, pusztá kézzel való nem életveszélyes bántalmazás stb.

„*Veszélyeztető*“ a támadás akkor, ha a tettes magatartásából, valamint a helyzet összes körülményeiből kétségtelenül megállapítható, hogy a fenti értelemben vett támadás azonnal be fog következni.

„*Másként el nem hárítható*“ a támadás, ha a támadónak figyelmeztetésére, elfogására vagy megbilincselésére illetve a támadásra képtelenné tételére vagy kényszereszközök alkalmazására lehetőség vagy — a késedelemből származó veszély miatt — idő nincsen.

„*Jogellenes*“ a támadás, ha annak törvényes alapja nincsen.

„*Elhárítás*“ alatt a támadás teljes megszüntetése értendő.

Néptömeg által elkövetett erőszakos cselekmények elhárítására a fegyvert a 219. pont 6. alpontjában foglaltak szerint kell használni.

224. A 3-ik ponthoz:

„*Felfegyverzett*“ nemcsak azon egyén, akinél szoros értelemben vett fegyver (puska, pisztoly, kard, tör stb.) van, hanem az is, aki az ember életére vagy testi épségére veszélyes, tehát fegyverként használható bármi más eszközzel vagy tárggyal (kés, fejsze, vasvilla stb.) van ellátva.

„*Gonosztevő*“ alatt csak büntettet elkövetett egyén értendő. Gonosztevőknek tekintendők továbbá a katonaszökevények, orvvadászok és kóbor cigányok is, ha fel vannak fegyverkezve.

„*Alapos gyanúval terhelt egyén*“ alatt csakis azon egyének értendők, kik büntett elkövetésével nyomatékosan gyanusíthatók.

„*A fegyverhasználattal fenyegető előzetes felszólítás*“ -nak jól hallható és érthető módon kell történnie és az — esetleg jelek által is — megismétlendő. („A puskát — vagy fejszét stb. — azonnal tegye le, mert lövök“.)

„*Le nem teszi*“ fegyverét az, aki a fegyvert, vagy a kezében levő és fegyverül használható más eszközt a csendőr felszólítására a földre le nem fekteti és szükség esetén attól a csendőr által kívánt távolságra el nem távolodik.

„*Védett helyzet*“ alatt oly helyet, vagy helyzetet kell érteni, mely a gonosztevőnek a csendőrrel szemben való védekezését, vagy a csendőr megtámadását megkönnyíti, vagy amely helyet a csendőr — a gonosztevő felfegyverkezett voltára való tekintettel — életének, vagy testi épségének veszélyeztetése nélkül megközelelni nem képes.

225. A 4-ik ponthoz:

Ezen pont esete akkor forog fenn, ha valaki a csendőrt egy bizonyos, már megkezdett, vagy szándé-

kolt szolgálati ténykedés foganatosításában ellenszegülés által megakadályozni törekszik.

„*Ellenállás*“ alatt úgy a cselekvő, mint a tétlen (aktív és passzív) ellenállás; „*legyőzés*“ alatt pedig az ellenállásnak erőszakosan való megszüntetése értendő. Csupán szóbeli ellenállás a fegyverhasználatra nem jogosít.

„*Fontos szolgálati ténykedés*“ az, amelynek elmulasztásából a közbiztonságra nagy hátrány, vagy valakire súlyos jogsérelem háramlana; — „*halaszthatatlan*“ a szolgálati ténykedés akkor, ha annak pillanatnyi késedelme is ily súlyos hátrány, vagy jogsérelem bekövetkezését vonhatja maga után.

A szolgálati ténykedés „*megakadályozását célzó*“ ellenállás alatt csak oly ellenállás érthető, mely kizárólag és kifejezetten arra irányul, hogy a csendőrt szolgálatának teljesítésében megakadályozza, illetve, hogy a szolgálati ténykedés végrehajtását lehetetlenné tegye.

„*Másként mint fegyverhasználattal*“ legyőzhető az ellenállás, ha azt a csendőr akár az előzőleg mindig alkalmazandó figyelmeztetéssel, akár mások segítségével, akár kényszereszközök alkalmazásával, vagy az ellenszegülő elfogásával és megbilincselésével idejekorán és a szolgálati cél elérésének veszélyeztetése nélkül megtudja szüntetni.

226. Az 5-ik ponthoz:

„*Elfogott*“ nemcsak az az egyén, akit a csendőr saját kezdeményezéséből fogott el, hanem az is, akit a csendőrség hatósági felhívásra elfogott, vagy őrzött; „*elfogandó*“ pedig az, akit a csendőrségnek a jelen utasítás, 34. §-a alapján akár felhívásra, akár pedig saját kezdeményezésére el kell fognia.

„*Veszélyes gonosztevő*“ az, aki a törvény szerint halállal, életfogytig tartó fegyházzal, vagy öt évnél hosszabb, meghatározott tartamú szabadságvesztéssel büntetendő cselekményt követett el, vagy ilyennel alaposan gyanúsítatik, illetve aki ily bűncselekmények miatt elítéltetvén, valamely letartóztatási intézetből megszökött.

„Menekülés“ alatt elfutás, elrejtőzés, vagy bármely más oly cselekedet értendő, mellyel a veszélyes gonosztevő elfogatását megghiúsítani, vagy magát a járőr őrizete alól kiszabadítani törekszik.

A „rákiáltás“-nak erős és jól hallható hangon kell történnie és abban a fegyverhasználattal való fenyegetésnek mindig benne kell foglaltatnia („Állj! mert lövök“).

„A feltartóztatás más módja“ alatt az értendő, hogy a csendőr a menekülőt üzöbe véve elfogja, vagy esetleg közelben levő egyéneket szólít fel annak elfogására. A menekülő elfogását mindig meg kell kísérelni, az üldözést azonban a csendőr teljes kimerüléséig folytatni nem szabad.

227. A 6-ik ponthoz:

„Néptömeg“ alatt 20-nál több egyén által okozott csoportosulás értendő.

„Feloszlás“ alatt a csoportosulás beszüntetése és a csendőrség parancsnoka által megjelölt hely (udvar, utca, tér stb.) elhagyása értendő.

„Illetékes hatósági személy“ a közigazgatási vagy rendőri hatóság intézkedésre jogosított kiküldöttje vagy képviselője.

Az illetékes hatósági személy csupán a néptömeg feloszlátását rendelheti el, annak mikénti végrehajtása, tehát a fegyverhasználat esetleges elrendelése is azonban a csendőrség parancsnokának belátására van bízva.

„A közbiztonság helyreállítása, illetve megóvása“ szempontjából a feloszlátás szüksége akkor áll be, ha a tömeg személyek, a közvagyon, a közintézmények és a magántulajdon biztonsága ellen erőszakos cselekményeket (gyilkosság, szándékos emberölés, testi sértés, rablás, vagyonrongálás, magánlaksértés, gyujtogatás, közveszélyű rongálás) követ el, vagy magatartása folytán ily cselekmények elkövetésétől alaposan lehet tartani és a törvényes állapot helyreállítására vonatkozó előzetes felhívás eredménytelen maradt. Ily esetben annak elbirálására, hogy a néptömegnek a közbiztonság megóvása, illetve helyreállítása szempontjából való felosz-

latására mikor van szükség, a kivonult csendőrség parancsnoka hivatott.

„A felhívás, illetve fegyverhasználatról való fenyegetés“ lehetőleg mindenki által hallható módon „a törvény nevében“ hirdetendő ki és — ha kürtös rendelkezésre áll — szurony vagy lovas támadás előtt a „rohant“ löfegyver használat előtt pedig a „tüzelni“ jel fuvandó.

„Másként“ való felosztatás alatt a rendezők vagy más befolyásos egyének útján, lovas csendőrségnél pedig a tömegbe való belovaglás általi felosztatás értendő. A rendezők vagy befolyásos egyének tevékenységében csendőregyéneknek résztvenniök nem szabad.

A felosztatás enyhébb módjai csak akkor alkalmazhatók, ha a késedelem veszéllyel nem jár, ha azok alkalmazása eredményre nyújt kilátást és ha ezáltal a fegyverhasználat elkerülhetőnek ígérkezik.

228. Néptömeg elleni fegyverhasználat szükségességének beállta esetén először kellő tartalék hátrahagyása mellett szuronytámadás alkalmazandó. A tartaléknak ily alkalommal akként kell felállnia, hogy azon esetben, ha a szuronytámadásban résztvevő csendőrök megtámadtatnának, a támadást szükség esetén löfegyverrel is elháríthassák. Ha a szuronytámadás eredményre nem vezetett vagy ha az eleve is kilátástalannak látszik, úgy előzetes figyelmeztetés után löfegyvert kell alkalmazni, mely alkalommal főképen a főcinkosokat, bujtogatókat és a legveszedelmesebb ellenszegülőket kell célba venni. Nők, gyermekek, aggok és báméskodó tétlen emberek kímélendők.

Egyeseknek kihívó magaviselete, vagy a felizgott tömeg kiabálása, fütyölése stb. miatt — ami tömegeknél elmaradhatatlan — a csendőrség magát fegyverhasználatra ne ragadtassa.

A fegyverhasználat szükséges volta mindig alaposan megfontolandó, ha azonban az bekövetkezett, akkor a rendzavarók teljes szétoszlását és föltétlen megadását kell követelni és semmi szín alatt sem szabad velük vagy egyes megbizottakkal bármiféle egyezményt kötni, vagy alkudozásokba bocsátkozni.

A csendőrséget fegyveresen megtámadó vagy annak fegyveresen ellenálló tömeg ellen a csendőrség a rendelkezésére álló összes harceszközöket a harcászati elvek szerint alkalmazza.

Ha annak elkerülhetetlen szüksége állana be, hogy a csendőrség visszavonulni kényszerülne — ami különben mindig fölötte aggályos — akkor az sohasem menekülésszerűen, hanem jól irányzott egyes lövéseknek az előrenyomuló néptömeg ellen való folytatólagos megtétele mellett, csatározó módon történjék.

229. A 7-ik ponthoz:

Az ezen pontban foglalt rendelkezés csak a közrendet vagy az állami rendet veszélyeztető nagyobb arányú mozgalmak, a rögtönítelő eljárás kihirdetése vagy háború esetén a m. kir. belügyminister által különrendelettel megjelölt területen és időpontban lép érvénybe. Ezen rendelet kihirdetése iránt annak kiadásával egyidejűleg a m. kir. belügyminister intézkedik.

40. §.

Fegyverhasználati jog egyes különleges esetekben.

230. A csendőrtiszteket saját személyükre nézve nem a jelen utasítás 38. §-ában előírt, hanem a m. kir. honvédség tisztjei számára előírt fegyverhasználati jog illeti meg. Ha azonban a csendőrtisztek valamely zárt csendőrségi osztag parancsnokaiként karhatalmi szolgálatra alkalmaztatnak, úgy a fegyveres erőszak alkalmazása és annak elbírálása tekintetében reájuk nézve is a jelen utasítás 38. és 40. §-aiban foglaltak mérvadók.

Ha a csendőr valamely megállapított és általa el nem hagyható őrhelyre mint katonai őr szabályszerűen felvezettetik, úgy őt a fegyverhasználat joga a Szolgálati Szabályzat I. rész 577. pontjának *b)* alpontjában foglalt esetben is megilleti.

231. Az ország határán elhelyezett csendőr őrsök járőrei a határ mentén és annak közelében teljesített járőrszolgálatuk alkalmával, és pedig akkor is, ha a rendszeres határszéli szolgálatot nem a csendőrség látja el, a jelen utasítás 38. §-ában előírt eseteken kívül fegy-

verük használatára kötelezve vannak a következő esetekben:

1. Ha valaki magát valamely község belterületén kívül jogosulatlan határátlépésben vagy csempészetben gyanussá teszi, a fegyverhasználattal fenyegető kétszeri rákiáltás dacára meg nem áll és feltartóztatására más mód ninesen.

2. Ha hajósok éjjel, avagy ha fedett vagy megrakott vízi járművekkel nappal is taláztatnak és fegyverhasználattal fenyegető kétszeri rákiáltásra meg nem állanak, illetve ebbeli szándékukat kétségtelenül nem bizonyítják, hanem egyenkint vagy valamenyien menekülni igyekeznek.

232. Ezen fegyverhasználati jog mikénti értelmezésére a következők mérvadók:

„*A határ mentén és annak közelében*“ megjelölés alatt a határvonal és egy attól körülbelül egy kilométernyire az ország belseje felé képzelt párhuzamos vonal által alkotott területsáv értendő.

„*Község belterületén kívül*“ kifejezés alatt minden oly terület értendő, mely a községnek zártan beépített részein (utcák, terek stb.) kívül esnek.

„*Jogosulatlan határátlépésben gyanussá teszi*“ magát az, aki a határ közelében oly helyen, hol a határátlépés megengedve ninesen, menetiránya vagy magatartása folytán a esendőrben azt az alapos gyanut kelti, hogy a határt útlevél vagy határátlépési igazolvány nélkül átlépni szándékozik, vagy azt befelé most lépte át.

„*Csempészetben gyanussá teszi magát*“ az, aki árukkal vagy szállítmánnyal van megrakodva, aki málhás állatot vagy bárminő járművet használ vagy állatokat hajt.

A fenyegető rákiáltásnak egy ízben magyarul, másodszor pedig a vidéken divó nyelven és oly hangosan kell történnie, hogy az illető azt meghallhassa. A kétszeri fenyegető rákiáltásnak egymást rövid időközökben kell követnie.

„*A feltartóztatás más módja*“ alatt az üzőbe vétel illetve az esetleg közelben levő egyéneknek a menekülő

elfogására való felhívása értendő. Mellőzendő az üzőbe vétel akkor, ha az illető a hátárhoz már oly közel van, hogy az üzőbe vétel, illetve az illetőnek ily módon saját területen való elfogása már eleve is kilátástalannak látszik.

233. Azon esetben, ha valaki lóháton vagy pedig járművön iparkodik a csendőr elől menekülni, úgy a szökés megakadályozására irányuló lövést mindenkéül az állatokra kell irányítani.

A 2. pontban jelzett éjjeli időnek a szürkülettől virradatig terjedő idő számítandó.

Gyanus hajó személyzete ellen fegyvert csak akkor szabad használni, ha az illető hajó már kikötött és a csendőr járőr átkutatást célzó felhívásának ellenszegül, vagy pedig, ha bár még csak kikötni szándékozik, de a járőrt észrevéve a parttól eltávozik és a járőr fegyverhasználattal fenyegető rákiáltása dacára oda visszatérni, illetve kikötni vonakodik.

41. §.

Fegyverhasználati esetek elbírálása.

234. Minden fegyverhasználat, tekintet nélkül arra, hogy eredményes volt-e vagy sem, az arról szóló jelentés vétele után azonnal a közvetlen tiszti előljáró által, vagy annak akadályoztatása esetén a vármegyei csendőrparancsnokság által kirendelendő tiszt által a helyszínén külön rendelkezés bevárása nélkül kivizsgálandó.

Ha a fegyverhasználatnál több sebesülés, valakinek súlyos sérülése vagy halála okoztatott, nemkülönben minden fontos vagy közfeltűnést keltett esetben a tényálladék a kerületi parancsnok intézkedésére hadbíróilag állapítandó meg.

A fegyverhasználatról szerkesztett kivizsgáló jelentés szolgálati úton a kerületi parancsnoksághoz terjesztendő fel, abban azonban sem a kivizsgáló tiszt, sem a közöttes parancsnokságok a fegyverhasználat jogos vagy jogtalan voltára nézve véleményt nem nyilvánítanak.

235. Az iratok beérkezte után a kerületi parancsnokságnál esetről-esetre egy — a hadbíróval egyenlő vagy annál magasabb rendfokozatú — esendőr törzstisztből és két főtisztból (alantos tisztből) álló bizottság alakítandó, mely a hadbíró írásbeli előadása alapján együttes ülésben szótöbbséggel határoz afelett, hogy a fegyverhasználat a jelen utasítás 219. pontja értelmében jogosnak tekinthető-e, vagy nem. A hadbíró szervezeti joggal nem bír.

A fegyverhasználatra vonatkozó összes iratok a bizottság tagjainak előzetes áttanulmányozás végett kiadandók, azonban a bizottság vagy annak egy tagja is az összes vagy egyes iratoknak az ülésen való felolvasását is kérheti, a bizottság továbbá szótöbbséggel az ügyben pótmegállapításokat kérhet. A fegyvert használt esendőr jelenléte nem szükséges.

Ha a bizottság szótöbbséggel úgy határoz, hogy a fegyverhasználat „jogos“ volt, ezen határozatot indokaival együtt a honvédügyészségek számára előírt megszüntetési határozat alakjában írásba foglalja. A határozat — melyben a bizottságot összeállított parancs száma, a bizottság tagjainak és a hadbírónak nevei, az ülés ideje és helye is feltüntetendők — a bizottság elnöke és a hadbíró által irandó alá és azután a kerületi parancsnok elé terjesztendő, aki — ha azzal maga is egyetért — azt megerősíti és kerületi parancsban kihirdeti.

236. Ha a bizottság a fegyverhasználatot „jogtalan“-nak minősítette, úgy az iratok a vonatkozó indokolt határozat kíséretében szintén a esendőrkerületi parancsnok elé terjesztendők, aki az iratokat a bűnvádi eljárás megindítása végett a esendőrügyésznek kiadja és ezt kerületi parancsban kihirdeti.

Eredménytelen, vagy lényegtelen sérüléssel végződött jogtalan fegyverhasználat fegyelmi úton is elintézhető.

Ha a esendőrkerületi parancsnok a bizottság bármely határozatával egyet nem ért, joga van az ügyet újabb határozathozatal végett egy másik bizottság elé utalni. A második bizottság határozatát a esendőr-

kerületi parancsnok minden körülmények között megerősíteni köteles.

A bizottságnak a kerületi parancsnok által megerősített határozata ellen fellebbezésnek helye nincs.

Amennyiben a bizottság a fegyverhasználatot „jogos“-nak találta ugyan, de azzal kapcsolatban a csendőr részéről elkövetett, fegyelmileg vagy hadtörvényszékileg büntetendő egyéb mulasztást vagy cselekményt állapított meg, annak a határozatban kifejezést adni tartozik.

237. Ha a bizottság a fegyverhasználatot „jogos“-nak mondta ki, a fegyverhasználatban kapcsolatban esetleg elkövetett más büncselekmények miatt a csendőr ellen indított hadtörvényszéki eljárás a fegyverhasználat jogos vagy jogtalan voltának újbóli elbírálására nem terjedhet ki. Ha azonban a hadtörvényszéki vagy fegyelmi eljárás során oly újabb ténykörülmények állapíttatnak meg, melyek a bizottság előtt a határozat meghozatala alkalmával ismeretlenek voltak, de amelyek a határozatra befolyással bírhattak volna, úgy azok a bíróság, illetve a fegyelmi eljárást lefolytató parancsnokság által újbóli határozathozatal elrendelése végett a kerületi parancsnoknak felterjesztendők illetve megküldendők.

Ha valaki annak következtében sérült meg, hogy a csendőr szuronyát vagy kardját ösztönszerű félelemből megragadva kezét megvágta, ez fegyverhasználatnak nem tekinthető. Ily esetek fegyelmi szempontból való elbírálása a csendőrkerületi parancsnok hatáskörébe tartozik.

238. A m. kir. belügyminiszter kivánságára egyes fegyverhasználati esetek megvizsgálása vegyes — csendőrségi és polgári — bizottság által is eszközölhető. Ily esetekben a bizottság elnöke egy csendőrtörzstiszt és abban a csendőrségi és polgári tagok számának egyenlőnek kell lennie. A vegyes bizottság polgári tagjait a m. kir. belügyminister, csendőrségi tagjait pedig a csendőrkerületi parancsnok jelöli ki.

VI. FEJEZET.

A megelőző szolgálat.

42. §.

A megelőző szolgálatról általában.

239. A csendőrségi szolgálat célja nem csak az, hogy már elkövetett büntetendő cselekmények tettesei kipuhatoltassanak, hanem, — és főképen — az, hogy a csendőr büntetendő cselekmények elkövetését lehetőleg meggátolja, illetve, hogy a bűncselekményt elkövetni szándékozó egyéneket szándékuk kivitelében megakadályozza. Mindama szolgálati ténykedések összeségét tehát, melyeknek célja büntetendő cselekmények elkövetésének meggátlása, „megelőző“ szolgálatnak nevezzük.

A megelőző szolgálatnak a közbiztonságra való hatása kétféle, nevezetesen:

a) az örskörlet községeiben és tereptárgyainál való gyakori megjelenés és a közbiztonságra veszélyes egyének gyakori ellenőrzése által a bűnözésre hajlók bűncselekmények elkövetésétől visszatartatnak;

b) szándékolt bűncselekmények elkövetése vagy megkezdett bűncselekmények végrehajtása — a csendőr személyes közbelépése által — megakadályoztatik.

A megelőző szolgálat természetéből következik, hogy az eredményes csak úgy lehet, ha a csendőr az örskörlet minden pontján minél gyakrabban és minél váratlanabbul jelenik meg és figyelmét portyázásai alkalmával minden oly jelenségre vagy cselekményre kiterjeszti, mely közbelépését igényli.

Nem a kiderített bűnesetek és tett feljelentések száma, hanem elsősorban az bizonyítja a csendőrség éberségét, ha körletében a közbiztonság egyáltalán meg

nem zavartatik és ha az elkövetett büntetendő cselekmények száma minél kevesebb.

240. A megelőző szolgálat nemcsak a rendes szolgálatok alkalmával, hanem minden szolgálattal kapcsolatban és minden alkalommal teljesítendő, mikor a csendőr — bármily célból — örskörletében megjelenik.

A megelőző szolgálat eredményességének biztosítása végett a fősúlyt a községek és lakott helyek, valamint az utak minél gyakoribb és minél alaposabb portyázására kell fordítani, emellett azonban nem szabad elhanyagolni a községeken vagy lakott helyeken kívül eső azon területek portyázását sem, ahol emberek ritkábban járnak vagy tartózkodnak. Községek portyázása alkalmával a csendőrnek — ha nem kifejezetten a község csak egy részének leportyázása iratott elő számára — a község valemennyi utcáját le kell portyáznia és azokban minél több egyénnel kell érintkeznie, hogy a megelőző szolgálat szempontjából a maga számára minél több adatot tudjon szerezni.

A megelőző szolgálat mikénti foganatosítására vonatkozó részletes határozványokat a jelen fejezet tartalmazza.

43. §.

Helyi és személyi ismeret. Nyilvántartások vezetése.

241. A közbiztonsági szolgálat, különösen pedig a megelőző szolgálat eredményes elláthatása azt követeli, hogy a csendőr azon területen, melyen szolgálatot teljesít, minél alaposabb és kiterjedtebb helyi és személyi ismerettel rendelkezzen.

Helyi ismeret alatt az kell érteni, hogy a csendőr örskörletét és lehetőleg a szomszédos örskörletek területét is, minden részletében és oly alaposan ismerje, hogy annak bármely pontjáról bármely pontjára úgy nappal mint éjjel a legrövidebb úton és biztosan eljutni tudjon. A helyi ismerethez tartozik az is, hogy a csendőr az említett terület terepviszonyait, terepfödözetét, közlekedési lehetőségeit, összes lakott és lakatlan helyeit, tereptárgyait, búvóhelyül alkalmas tereprészeit, gazdasági és ipari üzemeit, azok építkezési berendezését és

végül az egyes községek belső tagozását részletesen ismerje.

242. A személyi ismeret abban áll, hogy a csendőr a közbiztonságra, vagy az állam biztonságára veszélyes vagy gyanus egyéneket ismerje, azok magán viszonyairól, összeköttetéseiről, tevékenységéről, stb. állandóan tájékozva legyen.

Ilyenek elsősorban a rovott előéletű, a rendőri felügyelet alatt álló, a szokásos büntetett és a gyanus egyének.

„Rovott előéletű“ az az egyén, aki az állami és társadalmi rend elleni, vagy haszonlesésből származó büntett vagy vétség miatt szabadságvesztés büntetéssel büntetve volt és utolsó büntetésének kiállása óta tiz év még nem telt el.

„Rendőri felügyelet“ alatt állanak a feltételesen szabadságolt fegyencek és azok az egyének, akiket azért, mert a közbiztonságra veszélyesek, a rendőri hatóság meghatározott, vagy határozatlan időtartamra rendőri felügyelet alá helyezett és akiknek felügyeletére a hatóság az örsöt felhívta.

„Szokásos büntetett“ az, aki büntett, vagy vétség miatt három vagy több ízben szabadságvesztéssel büntetve volt és erkölcsi romlottságának nagy foka miatt, vagy pedig azért, mert a bűnözést keresetszerűleg üzi, megjavulására kilátás nincsen.

„Gyanús egyén“ az, akit életmódjánál, személyes tulajdonságainál, környezeténél, összeköttetéseinél, vagy más feltűnő körülményeknél fogva az az alapos gyanú terhel, hogy büntetteket, vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétségeket szokott elkövetni, bár erre nézve perrendszerű bizonyítékok nem állanak rendelkezésre. Hasonlóképen gyanús egyének tekintendő az is, akit a közvélemény — bár különös indokolás nélkül — ilyenek megjelöl.

243. Ismernie kell a csendőrnek továbbá mindazon egyéneket is, akik büntetendő cselekményt nem követnek ugyan el, de a lakosságra, vagy annak valamely rétegére vagy osztályára közbiztonsági, vagy állam-biztonsági szempontból előnytelen befolyást gyakorolnak, viszont azokat is, akik hivatásuknál vagy egyénisé-

güknél fogva a lakosságra bármilyen szempontból előnyös befolyást gyakorolnak, vagy gyakorolni képesek.

Személyesen ismernie kell a csendőrnek mindenkiket, aki a csendőrt hivatása teljesítésében akár egyéniségénél, akár foglalkozásánál, vagy pedig kiterjedt helyi és személyi ismereteinél, vagy bármi más oknál fogva támogatja, vagy támogathatja.

Ismernie kell végül a csendőrnek az örskörlet mindazon viszonyait is, melyek a szorosán vett helyi és személyi ismeret fogalma alá nem tartoznak ugyan, de amelyeknek ismerete a szolgálat ellátásának megkönnyítése szempontjából szükséges. Ide tartozik a lakosság számának, nemzetiségének, foglalkozásának, életmódjának, természetének, hajlamainak, politikai pártállásának, az ipartelepek munkásviszonyainak stb. ismerete is.

244. A helyi és személyi ismeret folytán szerzett, továbbá a hatóságok által az örssel közölt adatok alapján minden örsparancsnokság által az Ügyviteli Utasítás I. részben előírt módon nyilvántartandók:

- a) a rovott előéletű;
- b) a szokásos büntettes és gyanus;
- c) az állami és társadalmi rend szempontjából megbízhatatlan;
- d) büntett, vagy vétség miatt körözött;
- e) rendőri felügyelet alá helyezett és feltételesen szabadságolt;
- f) külföldi illetőségű és idegen állampolgársággal bíró;
- g) fegyvertartási engedéllyel bíró;
- h) vadász- és halászejeggyel ellátott egyének, továbbá:
- i) katonaszökevények;
- k) az elkobzandó sajtótermékek (belföldi napilapok kivételével);
- l) lebújok, rossz hírű koresmák és végül
- m) az erdő-, mező-, folyam- és gátörök valamint az állandó éjjeli örök.

Minden járőrvezetőnek egy, szolgálatba mindig elviendő jegyzékkönyvecskével kell bírnia, melybe az a),

b), c), d), e), g), h), i), k), l), és m) alattiak, valamint a kiderítetlen bűncselekmények bevezetendőik.

Az *a), b), c), e)* és *m)* alatt felsorolt egyéneket a csendőrnek személyesen is ismernie kell.

Ha valamely megfigyelés végett előjegyzett egyén az örskörletből eltávozik, úgy nyilvántartó lapja az új tartózkodási hely szerint illetékes örsparancsnokságnak, illetve rendőrhatóságnak a megfigyelés folytatása végett megküldendő.

A jegyzékkönyvecske a fentiek nyilvántartásán felül arra is szolgál, hogy abba a csendőr minden oly adatot, vagy jelenséget, melyet a közbiztonsági szolgálatban értékesíthet, esetről-esetre feljegyezzen.

245. Ezen előjegyzések kiegészítése végett, valamint a törvények, rendeletek és szabályrendeletek betartásának ellenőrizhetése céljából a közigazgatási, illetve rendőri hatóság által az örsparancsnoksággal közölni kell:

a) korezmák, kávéházak megnyitására és zárórak meghosszabbítására kiadott engedélyek;

b) népgyűlések, népünnepélyek, táncvigalmak, nyilvános látványosságok, színelőadások stb. megtartására kiadott engedélyek a hely és idő megjelölésével;

c) éjjeli-, mező-, erdő-, hegy- és gátörök neve és lakása;

d) vadász- és halászejeggyel és fegyvertartási engedéllyel bírók névjegyzéke;

e) rendőri felügyelet alá helyezett egyének névjegyzéke az ok megjelölése mellett, amiért rendőri felügyelet alá helyeztettek;

f) feltételesen szabadságolt, vagy büntetésüket kitöltött fegyencek, kitiltott, vagy gyanús egyének nevei és az ezekre vonatkozó adatok;

g) jelentkezett és tartózkodási engedélyt nyert külföldiek .

Az örsparancsnoknak is kötelessége a nyilvántartásban foglalt adatokról, illetve az azokban beállott minden fontosabb változásról a hatóságot alkalmilag és lehetőleg szóbelileg állandóan tájékoztatni.

A királyi bíróságok nyilvántartás végett közlik az örsökkel mindazon jogerős ítéleteket, amelyek az örs-

körlethen lakó egyének ellen büntett vagy vétség miatt hozattak.

44. §.

A megfigyelésről általában. Besugók alkalmazása.

246. Megfigyelés alatt egyes egyének magatartásának, cselekményeinek, életmódjának, keresetforrásának stb., továbbá egyes nyílt vagy burkolt eseményeknek hosszabb időn át való figyelemmel kísérését értjük. A megfigyelés célja az, hogy valamely készülő büntendő cselekmény elkövetése idejekorán való közbelépés által meggátoltassék, vagy hogy egyes, büntetendő cselekmény elkövetésével gyanúsított egyének ellen való nyomozás megindításához, illetve már elkövetett büntendő cselekmények kiderítéséhez adatok és bizonyítékok legyenek megszerezhetők.

A megfigyelést rendszerint az őrsparancsnok által névszerint megbízandó két vagy több csendőr teljesíti. Ha az őrskörlethen több megfigyelést igénylő egyén van, úgy azok az őrs legénysége között megfelelően felosztandók, úgy, hogy minden megfigyelendő egyén figyelemmel kísérésével legalább két-két csendőr bízasék meg.

Önként értendő, hogy minden csendőr minden szolgálat alkalmával az összes megfigyelendő egyéneket figyelemmel kíséreni köteles, az ily alkalmakkor esetleg szerzett értesüléseit és tett megfigyeléseit azonban — az őrsparancsnokon kívül — azon csendőrökkel is közölni tartozik, akik az illető egyén figyelemmel kísérésével különösen megbízva vannak.

247. Minden megfigyelésnek feltűnés nélkül kell történnie és arról sem a megfigyelt egyénnek, sem másnak tudomással bírnia nem szabad.

A megfigyelt egyénnel szemben szolgálattelag fellépni csak akkor szabad, ha a késedelem veszéllyel jár, vagy ha már elegendő bizonyíték áll rendelkezésre. Elhamarkodott fellépés a megfigyelés eredményét veszélyezteti.

A csendőr mindenekelőtt igyekezzék a megfigyelendő egyén személyes viszonyait, korát, vagyoni álla-

potát, foglalkozását, jellemtulajdonságait, előéletét stb. valamint mindazon adatokat a legrészletesebben megismerni, amelyek az illető egyén gyanús voltára vonatkozólag már az örs rendelkezésére állanak.

Ezek megismerése után úgy szolgálatban, mint szolgálaton kívül arra kell törekednie, hogy a megfigyelt egyén minden oly cselekménye, vagy ténykedése, mely egy esetleg megindítandó nyomozás során értékesíthetőnek látszik, akár közvetlen, akár közvetett úton azonnal tudomására jusson. Ezen célra megbízható egyénnel fennálló összeköttetéseit is felhasználhatja. Gyanús egyének megfigyelésére azok megbízható szomszédai különösen alkalmasak.

A közvetlen megfigyelés lesállás útján is történhetik.

Azon esetben, ha oly megfigyelés szüksége merül fel, mely sem lesállás, sem pedig besugók útján eredményesen nem teljesíthető, az örsparancsnoknak különleges szolgálat kivezénylése végett a nyomozó szakaszparancsnoksághoz kell fordulnia.

A megfigyelés eredményes volta elsősorban a csendőr egyéni képességeitől, leleményességétől és szolgálati buzgalmától függ, miért is ily feladattal csakis oly csendőrök bízhatók meg, akik arra minden tekintetben alkalmasak.

A megfigyelések eredménye az örsparancsnoknak — rendelkezése szerint — időnkint, vagy esetenként bejelentendő, ezenkívül a magánjegyzékbe is előjegyzendő.

248. Ugy a megfigyelés, mint a nyomozások eredményes volta szempontjából elengedhetetlenül szükséges, hogy minden csendőr néhány megbízható besugóval rendelkezze, aki a csendőrnek úgy a közvetlen megfigyelésben, mint az értesülések és adatok beszerzésében segítségére van.

Besugókul rendszerint azon egyének a legalkalmasabbak, akik hivatásuknál, vagy foglalkozásuknál fogva sok emberrel érintkeznek, sokat járnak-kelnek és alapos helyi és személyi ismerettel rendelkeznek. Ily egyének lehetnek például vendéglői, koresmái, vagy szállodai alkalmazottak, fodrászok, bérkocsisok, éjjeli

örök stb. továbbá oly egyének, kik nem besugókként működnek ugyan, de a fentebb felsorolt ismereteiknél és megbízhatóságuknál fogva egyes esetekben a csendőrnek segítségére lehetnek pld. vasuti alkalmazottak.

A besugóval rendszerint csak egy és ugyanazon csendőr érintkezzék, mert így annak bizalma könnyebben megnyerhető. Természetes azonban, hogy a csendőrök ily módon szerzett értesüléseiket egymás között — a besugó megnevezése nélkül — kicserélni tartoznak.

Az őrsparancsnoknak mindig tudnia kell, hogy melyik csendőr mely besugókkal áll összeköttetésben, azért az neki mindig bejelentendő.

249. A besugókkal való érintkezésnek feltűnés nélkül kell történnie és semmi esetre sem engedhető meg az, hogy a besugók a laktanyába bejárjanak, vagy hogy őket a csendőrök lakásaikon felkeressék.

Tekintettel arra, hogy kevésbé jóhírben álló egyéneknek besugók gyanánt való alkalmazása sokszor el nem kerülhető, az ezekkel való érintkezésben a csendőrnek különös elővigyázatot kell tanusítania. Különösen ügyelni kell arra, hogy a bizalmas érintkezés a szolgálat érdeke által megkívánt határt túl ne lépje és minden összeköttetést azonnal meg kell szakítani, mihelyt az tapasztaltatnék, hogy a besugó megbízatásával visszaél, vagy szolgálatai fejében saját magával szemben elnézésre számít.

Eredményes tevékenységért a besugók külön kiadott rendelkezések szerint az őrsparancsnok javaslataira pénzjutalomban részesíthetők.

A besugót feljelentésekben, vagy szolgálati jelentésekben csak akkor szabad megnevezni, ha az ebbe kifejezetten beleegyezett, ez esetben is azonban nem mint besugó, hanem mint tanu szerepeltetendő.

A besugó nevét annak beleegyezése nélkül csendőrségi előljárókon kívül senkinek, tehát a bíróságnak, vagy hatóságnak sem szabad megnevezni. Ezen titoktartási kötelezettség alól felmentésnek helye nincs.

45. §.

Korcsmák, lebujok, gyanus helyek és gyanus egyének ellenőrzésre.

250. Korcsmák, lebujok és mindazon nyilvános, vagy a közönségnek nyitva álló helyiségek, amelyekben közártalmú egyének tartózkodnak, a csendőr által mindig felkeresendők. Az ott talált egyének személyazonosságukat, foglalkozásukat és az illető községben való tartózkodásuk célját illetőleg igazolásra vonandók. Felütiően költsékes egyénekre különös figyelem fordítandó. Ily helyiségekben tartandó házkutatásra nézve a 314. pont *h)* alpontja mérvadó.

Mindazon helyiségeket, melyekben emberek számára ételt vagy italt árúsítanak, köztisztasági szempontból is ellenőrizni kell.

251. A hatóságilag megállapított zárórák betartása szintén ellenőrzendő. Csupán a záróra ellenőrzése végett azonban a korcsmába, vendéglőbe stb. belépni nem kell, hanem a vendégek eltávolítására és a helyiség bezárására a kiszólitandó tulajdonost kell felhívni. Az esetleg ott időző vendégekkel tárgyalásokba és vitatkozásokba bocsátkozni nem szabad.

Ha a vendégek a tulajdonos felszólítására a járőr által megszabott időn belül a helyiséget el nem hagyják, úgy feljelentés végett igazoltatandók és a helyiségből eltávolítandók.

252. A csendőrség által előjegyzett szokásos büntetések, gyanús és rendőri felügyelet álló egyének minden szolgálatban — anélkül, hogy személyesen zaklattatnának — ellenőrzendőek. Nevezetesen érdeklődni kell azok magatartása, keresetforrása, vagyoni állapota, utazása, összeköttetései stb. iránt, valamint az iránt is, hogy a már előjegyzetteken kívül nincs-e a községben olyan egyén, aki hasonló ellenőrzést igényel.

Rendőri felügyelet álló egyéneknél ellenőrzendő az is, hogy azok esetleges jelentkezési kötelezettségüknek pontosan eleget tesznek-e?

A hatóságnak jogában áll a rendőri felügyelet alá helyezett egyéneket arra kötelezni, hogy időközönként

az illetékes csendőr őrsparancsnokságnál jelentkezzenek. Ezen körülményt az illető egyén nyilvántartó lapjára fel kell jegyezni, őt pedig egy „Jelentkezési Lap”-pal kell ellátni, amelyen a jelentkezés megtörténtét esetről-esetre igazolni kell.

Ha ily ellenőrzés alkalmával a csendőr oly adatok birtokába jut, melyek az azonnali közbelépésre indokul nem szolgálnak ugyan, de esetleg később felhasználhatóak lesznek, azokat magának előjegyzni és az őrsparancsnoknak is bejelenti.

253. A csendőrnek ismernie kell a magyar honos, de más helyről letelepedett egyéneket és a nem magyar állampolgárokat (külföldieket) is.

Figyelje meg ezek életmódját, összeköttetéseit és keresetforrását stb. és amennyiben gyanusak, a magyar honosokról szerezzen tájékozást előbbi tartózkodási helyük rendőrhatalóságától vagy csendőrőrsétől. Külföldieknél győződjön meg, vajjon jelentkezési kötelezettségüknek eleget tettek-e, a külföldi megérkezését vagy eltávozását 24 órán belül, a letelepedni szándékozók pedig ebbeli szándékukat 15 nap alatt bejelentették-e, továbbá, hogy tartózkodási engedélyük nem járt-e le? Győződjön meg különösen arról, hogy azok nem kémkednek-e, vagy itt tartózkodásuk az állam érdekeire, a közbiztonságra, az állami és társadalmi rendre vagy más szempontból nem aggályos-e. Ily irányú hátrányos észleleteit az illetékes hatóságnak jelentse.

Ha gyanú forog fenn arra nézve, hogy bejelentés nélkül, vagy a távozás bejelentése dacára valahol külföldi tartózkodik, erről személyes ellenőrzés által meggyőződést kell szerezni.

Szállodákban a vendégek névsora, illetve azok bejelentő lapjai lehetőleg naponta átvizsgálandók. Gyanús vendégek igazoltatandók. A községi előljáróságokat meg kell keresni, hogy a náluk jelentkezett, vagy a községben megjelent idegenekről az őrsparancsnokságot — esetleg az illetők bejelentőlapjainak bemutatása mellett — azonnal értesítsék. Oly helységekben, hol az idegenforgalom nagyobb, a községben megjelent idegen egyének ellenőrzése végett a községi előljáróság-

nál az őrsparancsnok, vagy az általa megbizandó csendőr naponta jelenjen meg.

Az illetékes hatóságtól ideiglenes tartózkodási engedélyt nyert idegen egyének tartózkodási engedélyének tartama előjegyzendő, az engedély lejárta után pedig ellenőrzendő az, hogy az idegen eltávozott, illetve engedélyét meghosszabbította-e. Ha gyanú merül fel arra nézve, hogy az idegen a hatóság kijátszása végett az országot nem hagyta el, hanem az ország belterületén máshova utazott, úgy ennek megállapítása és a további eljárás lefolytatása végett az illetékes csendőrőrsöt, illetve rendőrhatóságot táviratilag vagy távbeszélőn értesíteni kell.

46. §.

Cigányok felügyelése és ellenőrzése.

254. Portyázás alkalmával a községekben és tereptárgyaknál levő cigánytelepek minden alkalommal megfigyelendők. Ezen megfigyelésnél az állandó, rendes foglalkozással nem bíró cigányok, úgyszintén azok is, akikről indokoltan feltehető, hogy házukban kóborló, üldözött, vagy keresett cigányok szoktak elrejtőzni, vagy megfordulni, megfigyelendők.

Különös figyelmet érdemelnek a kóbor cigányok. A csendőr ismerje meg azon helyeket, ahol ezek rendszerint megállapodni, vagy tanyázni szoktak.

Ha a csendőr kóborcigány karavánra bukkan, első teendő az, hogy a fegyver „kész“ helyzetbe vétesék, mert elviül tekintendő, hogy a csendőr a megtámadtatás veszélyének cigányokkal szemben minden esetben ki van téve. A cigányokat ezért magához közel semmi körülmények között se engedje, még a gyermekeket sem, annál kevésbé a felnőtteket. Különösen ügyelni kell, hogy közülük senki el ne osonhasson.

A cigánykaraván minden egyes tagjának személyazonossága megállapítandó, úgyszintén az is, hogy nincsenek-e náluk büntetendő cselekményből eredő tárgyak vagy támadásra alkalmas eszközök. A járlatok és igazolványok különös gondossággal vizsgálandók meg, mert azok sokszor hamisak.

A cigányok összes holmiját mindig át kell vizsgálni. Az egyes holmik előmutatására cigány gyermekek alkalmazandók.

Ha az átkutatás ott, ahol a cigányok találtattak, segítség hiánya miatt nem lehetséges, úgy a karavánt a legközelebbi lakott tereptárgyhoz, vagy község előljáróságához kell kísérni és ott lehetőleg zárt udvaron felállítani.

Ha a karaván tovább kísértetnék, azt a helyet is át kell vizsgálni, ahol tanyáztak.

255. A kóborcigányokkal szemben minden szükségesnek, vagy célszerűnek látszó elővigyázati intézkedés jogosult. Különösen meg kell tiltani azt, hogy a karaván tagjai egymás között cigány nyelven beszéljenek.

Általában elvül tekintendő, hogy kóborcigányokat egy örskörletben sem szabad megtűrni, miért is azok illetőségi helyükre való toloncolás végett a legközelebbi község előljáróságához még azon esetben is elővezetendők, ha terhükre büncselekmény megállapítható nem volt.

Külföldi illetőségű kóborcigányok a közigazgatási hatósághoz vezetendők elő.

47. §.

Népgyűlések, vásárok, búcsúk és nyilvános mulatságok felügyelése.

256. Minden oly szolgálat, melyet a esendőrnek nagyobb embertömegben, vagy azzal szemben kell teljesítenie, fokozott tapintatot és elővigyázatot követel.

Mindig figyelembe kell venni azt, hogy a tömeg hangulata kiszámíthatatlan és igen könnyen befolyásolható és hogy tömegben a legbékésebb és legtörvénytisztelőbb emberek is — sokszor az első felhívásra — igen könnyen ragadtatják magukat oly meggondolatlan cselekményekre, amelyekre különben egyéenkint nem volnának kaphatók.

Ily alkalmakkor a esendőr arra törekedjék, hogy szolgálatát minél kevesebb feltűnéssel teljesítse. A tömegben való oknélküli járkálás — ha csak ez mint

pld. vásároknál el nem kerülhető — fennhéjázó magatartás, szükségtelen kiabálás, az emberek lökdösése, taszigálása stb. a járőrt ellenszenvenné teszi, tehát kerülendő.

Törekedni kell arra, hogy a csendőrség — lehetőleg két oldalról — a tömegen kívül zárt osztagokban álljon fel. Ha ez nem volna lehetséges, vagy ha a csendőrségi erőt járőrökre kellene felosztani, úgy a járőrökkel mindig közölni kell, hogy nagyobb rendzavarás esetén mely ponton gyülekezzenek.

Ha a csendőrnek valakivel szemben önállóan kellene fellépnie, úgy mindenekelőtt igyekezzék az illetővel együtt a tömegeből kikerülni, mert a tömegben a megtámadtatás veszélyének inkább ki van téve és a védekezés nehezebb.

257. Néptömegek elleni föllépés előtt a parancsnok mindig fontolja meg, hogy a rendelkezésére álló erő elegendő-e? Ha a csendőrség gyengének látszana, a jelenlevő járőröktől, a helybeli őrsparancsnokságtól, katonai parancsnokságtól, polgári őrtesttől vagy községi előljáróságtól kérjen segítséget. Ha azonban segítségre kilátás nincsen, akkor a csendőrnek még túlerővel szemben is mindig fel kell lépnie, minél tartsa mindig szem előtt, hogy az indokolatlan tétovázás rendszerint csak a csendőrré nézve előnytelen helyzetet teremt, míg a megdöntött, de határozott, bátor és erélyes fellépés a fölényt a túlerővel szemben is legtöbbször biztosítja.

Veszélyes jelleget öltött rendzavarás esetén, ha az őrs létszámának azonnali megerősítése válna szükségessé, az őrsparancsnok addig is, míg csendőrségi megerősítést kap, a helyben ideiglenesen szabadságot és nála alacsonyabb rendfokozatú katonai (csendőr) egyéneket az őrsre szolgálattételre berendelheti. Ily berendelésről a berendelt egyén illetékes csapattestét (őrsparancsnokságát) azonnal értesíteni kell. Ezen egyének az őrsparancsnok által csakis ideiglenesen és a kellő megerősítés megérkeztéig vehetők igénybe.

Ha a csendőrség valamely tömeggel szemben karhatalomként alkalmaztatik, úgy magatartására nézve a jelen utasítás 79. -a §-a mérvadó.

258. Be nem jelentett, illetve nem engedélyezett népgyűlés azonnal feloszlatandó.

Megjegyzendő, hogy magánlakásban vagy nem nyilvános helyiségben tartott oly értekezletek, vagy megbeszélések, melyeken csak meghívott egyének vehetnek részt, népgyűlésnek nem tekinthetők, ily helyekre tehát a csendörnek belépési joga nincs. Ha azonban a csendőr arról értesülne, hogy ily helyeken büntetendő cselekmény (pld. izgatás) követtetik el, úgy arról a közigazgatási hatóságnak azonnal tegyen jelentést.

259. Vásárügyeleti járőrök a vásár előtt és vásár után az odavezető útvonalakat portyázzák le és az azokon közlekedőket a közbiztonság szempontjából figyelik meg.

Figyelmet kell fordítani arra is, hogy a vásárra felhajtott állatok csakis a hatóság által kijelölt úton szállíttassanak, illetve hajtassanak; ellenőrzendő, hogy a marhalevelek szabályszerűek-e, azokon a vészmentes helyről való szállítás igazolva van-e, az állatok azonosak-e a marhalevélbe bejegyzettekkel és hogy az irányítás megtartatott-e. A vásár egész területe portyázás által állandóan felügyelendő és különös gond fordítandó arra, hogy az ilyenkor különösen előfordulni szokott verekedések, csalások, lopások és zsebtolvajlások megakadályoztassanak.

Idegen illetőségű közismert rovottmultúak, különösen pedig az ismert vásári tolvajok, kik a vásáron való megjelenésüket kellőleg indokolni nem tudják, a vásár területéről való kiutasítás végett a község előljáróságához elővezetendők.

260. Nyilvános mulatságok alkalmával a járőr a tánchelyiségben, továbbá oly helyiségekben, ahol italt mérnek vagy fogyasztanak, nem tartózkodhatik, hanem lehetőleg a közelben kell időznie, ami a rendezőséggel közlendő.

Oly mulatságokon, ahol rendzavarástól tartani nem kell (pld. úri közönség által rendezett bálakon), továbbá színházi, mozgófénykép és más hasonló előadásokon a csendőrség ügyeleti szolgálatot nem teljesíthet.

Ha valamely nyilvános mulatságon nagyobb

mérvü rendzavarás (verekedés) fordul elő, úgy a multság azonnal feloszlatandó. Oly községekben, ahol a nyilvános multságokon rendszeresen verekedések fordulnak elő, a táncmultságoknak egy bizonyos időtartamra való betiltása végett a közigazgatási hatósághoz javaslat tehető.

48. §.

Vadászat és halászat ellenőrzése.

261. Vadászó egyéneket a csendőr vadászati jegyük előmutatására felszólítani köteles. Hivatalos hajtóvadászatok alkalmával igazolásra a fegyveradó igazolvány, vagy a hivatalos vadászatot intéző által kiadott írásbeli meghívás is elégséges. Ezen ellenőrzés kör- és hajtóvadászatoknál a kör vagy hajtás befejezte után gyakorlandó.

Az ellenőrzésnél figyelmet kell fordítani arra, hogy a vadászó személy a vadászjegyen feltüntetett névvel és fényképpel azonos legyen, valamint, hogy a fegyver gyártási száma a vadászjegyen feltüntetett ily számmal megegyezzen.

Aki vadászjegyet felmutatni nem tud, vagy nem akar, továbbá aki bármily vadászati vagy jövedéki kihágást követett el, a vadászattal azonnal felhagyni tartozik. Ha az illető egyén ismeretlen, és kilétét igazolni nem tudja vagy nem akarja, úgy személyazonosságának megállapítása végett a legközelebbi oly lakott helyre vezetendő elő, hol igazolása eszközölhető.

Az, aki vadászjegy nélkül, vagy az, aki reá nézve tilos területen vadászik, orvvadásznak tekintendő. Ugy az orvvadászoktól, mint azoktól, akik tiltott időben vagy tiltott vadra vadásznak, a vadászfegyver — ez utóbbiaknál tekintet nélkül arra, hogy vadászjeggyel bírnak-e vagy sem — az esetleg elejtett vaddal együtt mindig őrizetbe veendő és átvételi elismervény ellenében a községi előljáróságnak átadandó.

262. A fegyver- és vadászati adóra vonatkozó törvény elleni egyéb kihágások eseteiben a lőfegyvert csak akkor kell őrizetbe venni, ha ez közbiztonsági szempontból szükségesnek mutatkozik, vagy ha a fegy-

vertartáshoz hatósági engedély kívántatik és ilyennel az illető nem rendelkezik, vagy ha egyéb büntetendő cselekmény forog fenn.

Az orvvadászokat mindenkor nagy óvatossággal kell megközelíteni, miért is a járőr tagjai, ha a terepviszonyok, illetve a terepfödözet azt lehetővé teszi, egymástól nagyobb távokban közeledjenek feléjük.

Erdők, vagy vadászterületek átportyázásához az erdőszemélyzet, illetve a vadőrök közreműködése lehetőleg igénybe veendő.

263. Halászó egyének ellenőrzése hasonló módon történik. Csolnakról halászó egyének a partra kiszólitandók, a járőrnek csolnakon utánuk mennie nem szabad. Vonóhálóval való halászatnál a háló kivonása bevárando. Orvhalászoaktól a halászati eszközöket, valamint mindenkitől az oly halászati eszközöket, melyek a törvény által előirt követelményeknek nem felelnek meg, őrizetbe kell venni.

49. §.

Vasut- és hajóügyi szolgálat.

264. A vasutügyi esendőr az állomás egész területét állandóan portyázni, az ott dolgozó munkásokat, alkalmazottakat, raktárakat, a berakásra váró vagy kirakott árukat megfigyelni köteles.

Vonat érkezése előtt és után lehetőleg minden egyes utas és az ott egyébként megforduló közönség is szemügyre veendő. E célból a járőr az éttermekben és várótermekben is nézzen körül, de ezekben a helyiségekben különösebb indok nélkül hosszasabban tartózkodni, vagy leülni nem szabad. Egyébként a vonat megérkezésétől elindulásáig annak hosszában kell portyázni, hogy a ki- és beszálló közönség, valamint a postai és vasúti szállítmányok ki- és berakása figyelemmel kísérhető legyen. Ha azonban az állomáson nagyobb embertömeg csoportosul, vagy ha a körülmények azt célszerűnek mutatják, alkalmas helyen figyelő állást kell foglalni és ezt a helyet többször kell változtatni, hogy a esendőr mindent könnyen megfigyelhessen.

A vasutügyi leti csendőr anélkül, hogy a vasuti személyzet hivatalos teendőibe vagy hatáskörébe beavatkozna, köteles arra ügyelni, hogy a forgalmi szabályokat mindenki betartsa és hogy senki olyan cselekményt el ne kövessen, amely a vonat vagy az utasok biztonságát, illetve a forgalom zavartalanságát veszélyeztethetné.

A szolgálatban álló vasuti személyzetet szolgálátában támogatni kell és személyüket minden támadás vagy erőszakoskodás ellen meg kell védeni. A vasuti személyzet közléseit vagy kéréseit fokozott figyelemben kell részesíteni.

Szükség esetén meg van engedve, hogy a csendőr a vonatról le nem szálló egyének szemügyre vétele céljából a különböző kocsiosztályokat bejárja, ezen ellenőrzés címén azonban a vonat elindulását késleltetni nem szabad. Vasuti lopások meggátlására különös gond fordítandó.

A vasutügyi leti csendőrnek a vasutállomást mindaddig nem szabad elhagynia, amíg az állomáson tartózkodó összes vonatok el nem indulnak és az utazóközönség, valamint a postakocsi az állomás területét el nem hagyta.

A vasutügyi leti szolgálat rendszerint csak esetről-esetre vezénylendő. Állandó vasutügyi leti szolgálat csak a belügyminister engedélyével vagy rendeletére vezényelhető.

265. Tekintettel arra, hogy a menekülő bűntettek majdnem mindig a vonatot veszik igénybe, néha szükséges, hogy a mozgó vonatok razziaszerű átvizsgálására — különösen sűrűn ismétlődő büncselekmények esetén vagy nagyobb szabású büncselekmények elkövetése után — időnkint járőrök vezényeltessenek. Ezen járőrök a vonattal oly távolságra utazzanak, hogy azt átvizsgálni idejük legyen. A bevonulás valamely szembejövő vonattal történjék, melyen hasonló szolgálat teljesítendő.

Vonatellenőrző szolgálatban álló járőrök által a vonat minden kocsiosztálya átvizsgálendő és az ott talált gyanus egyének igazoltatandók; ügyelni kell azonban arra, hogy az utazóközönséget szükségtelenül ne

zaklassák. Az utipodgyászok átvizsgálására nézve ugyanazon szabályok érvényesek, melyek a személy-motozásokra nézve előírva vannak.

Annak elkerülése végett, hogy ily ellenőrzések túl gyakran eszközöltessenek, vagy, hogy egy és ugyanazon vonat szükségtelenül több őr járóra által ellenőriztesék, az ugyanazon vasuti vonalon fekvő vármegyei esendőrparancsnokságok — kölesönös előzetes megállapodás alapján — megjelölik azon őröket, amelyek ezen szolgálat állandó teljesítésével megbizatnak és a közlekedő vonatokat azok között osszák fel. Az ország területén áthaladó nemzetközi jellegű vonatok átvizsgálására nézve külön szabályok állanak fenn.

A vonatellenőrzést esetről-esetre a vármegyei esendőrparancsnokság rendeli el.

A hajóügyeleti szolgálatra és hajóellenőrzésekre nézve szintén a fenti szabályok mérvadóak.